

Leeruitkomsten en rubrics

Zowel op curriculumniveau als op “les/atelier” niveau maakt NHL Stenden net als veel hbo-instellingen gebruik van leeruitkomsten. Hieronder vind je informatie over leeruitkomsten: (Peeters, 2018)

Van leerdoelen naar leeruitkomsten

Wessel Peeters

25 september 2018

3 reacties

5 minuten lezen

Binnen het voortgezet onderwijs wordt veel gewerkt met leerdoelen. Middels deze doelen maak je voor bijvoorbeeld een les, opdracht of project duidelijk waaraan de leerlingen gaan werken. Dit kan gaan over kennis, inzichten, vaardigheden of attitude. Met de komst van meer maatwerk kunnen leerdoelen echter beperkend werken, omdat deze vaak gekoppeld zijn aan lessen en uitgaan van één leerroute. Binnen het hoger beroepsonderwijs wordt daarom sinds enkele jaren gewerkt met leeruitkomsten.

Leerdoelen vs. leeruitkomsten

Wat is nu precies het verschil tussen leerdoelen en leeruitkomsten?

Leerdoelen

Een leerdoel geeft aan wat je wilt bereiken met het onderwijs. Soms wordt ‘leerdoel’ gebruikt als synoniem van de term ‘eindterm’ óf komt het hier uit voort. Een leerdoel specificeert duidelijk en concreet wat je beoogt leerlingen eigen te maken op het gebied van kennis, inzichten, vaardigheden en attitude. Er is meestal in opgenomen hoe zij zich dit eigen moeten maken en hoe zij dit dienen te bewijzen. Daarbij is het veelal de norm dat je als docent doelen [SMART formuleert](#):

- **Specifiek** – *Is de doelstelling eenduidig?*
- **Meetbaar** – *Onder welke (meetbare/observeerbare) voorwaarden of vorm is het doel bereikt?*
- **Acceptabel** – *Zijn deze doelen acceptabel voor de doelgroep?*
- **Realistisch** – *Is het doel haalbaar?*
- **Tijdsgebonden** – *Wanneer (in de tijd) moet het doel bereikt zijn?*

Leeruitkomsten

Een leeruitkomst is een meetbaar resultaat van leerervaringen die je in staat stelt er zeker van te zijn tot welke hoogte/niveau/standaard een competentie is gevormd of verbeterd. Leeruitkomsten zijn geen unieke eigenschappen van een leerling of student, maar uitspraken die je als docent in staat stellen om te meten of leerlingen hun competenties hebben ontwikkeld op het vereiste niveau c.q. een samenhang tussen kennis, inzichten, vaardigheden en attitude kunnen aantonen.

Belangrijk verschillen

Wat zijn nu concreet de verschillen?

- Leeruitkomsten gaan over 'getoonde' en niet 'gewenste' resultaten.
- Leeruitkomsten zijn gekoppeld aan toetsing, niet aan lessen.
- Leeruitkomsten gaan vaak over groter geheel zijn daarom duurzamer.
- Leeruitkomsten gaan over het eindresultaat en niet de weg er naartoe.

Waarom leeruitkomsten

Bij leerdoelen gaat het naast het resultaat veelal om het proces: wat wordt van de leerling op welke manier wanneer verwacht en/of wat wil de docent bereiken. Daarbij zijn leerdoelen gekoppeld aan de lessen en vaak relatief concreet. Bij leeruitkomsten gaat om het resultaat en niet de manier waarop deze wordt bereikt. Met andere woorden: er wordt van leerlingen gevraagd om kennis, inzicht, attitude of vaardigheden aan te tonen, waarbij de manier waarop zij daar komen niet van belang is. Daarbij zijn leeruitkomsten dus gekoppeld aan toetsen en vaak relatief groot.

Kijkend naar de huidige ontwikkeling binnen het onderwijs, waarbij het steeds meer over maatwerk gaat, maakt het gebruik van leeruitkomsten dat je erkent dat (Goedhals, J. 2016):

- meerdere wegen naar Rome leiden;
- mensen op verschillende manieren leren;
- er buiten school ook leerervaringen/belevingen worden opgedaan;
- er leerervaringen worden opgedaan die onzichtbaar blijven;
- de leermethoden die de opleiding aanreikt niet de enige juiste hoeft te zijn.

Wat maakt een goede leeruitkomst

Leeruitkomsten vormen de basis voor het ontwikkelen van het onderwijs en de toetsing. Door middel van goed beschreven leeruitkomsten kun je er ook voor zorgen dat het onderwijs en de toetsing goed op elkaar aansluiten. Een leeruitkomst is een beschrijving van wat de leerling kan doen als resultaat van wat hij/zij heeft geleerd.

In een leeruitkomst zijn [minimaal drie componenten](#) opgenomen:

- een gedragscomponent: wat moet de leerlingen doen/laten zien. Hiervoor gebruik je een werkwoord (bijvoorbeeld uit de taxonomie van Bloom, De Block, Biggs (SOLO), Krathwohl, Romiszowski of Miller)
- een inhoudscomponent: ten aanzien van welk onderwerp wordt de handeling uitgevoerd (het wat)
- voorwaarden/context waarin (het hoe); met behulp van..., in samenwerking met..., in overleg met..., vanuit deze theorieën...
- soms ook prestatie en hulpmiddelen

Voorbeelden van toetsbare leeruitkomsten:

“De student vertoont gedrag A, met betrekking tot inhoud B onder voorwaarden C, waarbij hulpmiddelen D worden gehanteerd wat leidt tot prestatie E.”

“Behandelt brandwondenslachtoffers volgens de EHBO-richtlijnen (gedrag) (inhoud) (context).”

Een handig en compleet hulpmiddel dat gebruikt kan worden om leeruitkomsten te omschrijven is de [integratiematrix van SLO](#).

Kijkwijzer:

Stap 1: Kies criteria van de leeruitkomst “handelingsbekwaam docent” van NHL Stenden en verfijn deze naar rubrics, die je kan observeren in een lessituatie.

Rubrics

Om een leeruitkomst ontwikkelingsgericht te kunnen meten, kan je rubrics maken. Naast bovengenoemde elementen van een leeruitkomst maak je een niveauaanduiding, waardoor je gedrag, kennis en kunde van een docent in opleiding kan meten.

Een rubric bestaat uit:

- Gedragscomponent
- Inhoudscomponent, bijvoorbeeld de vaardigheid luisteren met als deelvaardigheid actief luisteren
- Niveaus, bijvoorbeeld,
 1. De docent in opleiding laat een student gedurende het gehele gesprek aan het woord en geeft (non)verbaal blijk dat hij luistert en dat hij de student stimuleert om verder te praten.
 2. De docent in opleiding laat een student gedurende een deel van het gesprek aan het woord en geeft (non)verbaal blijk dat hij luistert en dat hij de student stimuleert om verder te praten.
 3. De docent in opleiding neemt het gesprek van de student over.
 4. De docent in opleiding geeft een student niet de ruimte om te praten en is zelf vooral aan het woord.

Stap 2: Kies een leeruitkomst en maak hier rubrics bij:

Leeruitkomst	1	2
Niveau 1		
Niveau 2		
Niveau 3		
Niveau 4		

Bronnen:

Peeters Wessel, *Van leerdoelen naar leeruitkomsten, september 2018.*

Geraadpleegd op 21 januari 2020: <https://www.vernieuwenderwijs.nl/van-leerdoelen-naar-leeruitkomsten/>

